

14/8/84

EL LENGUATGE

El seus ulls blaus

És ben sabut que en català l'ús dels mots possessius és més reduït que en d'altres llengües que en francès, per exemple. Quan la relació que expressa normalment el terme possessiu (propietat, pertinença, etc.) es desprèn del context, en lloc d'aquest terme solem usar simplement l'article definit. Això s'esdevé especialment davant els noms que designen les coses més personals, com és ara, en primer lloc, les parts del cos, les peces de roba, els objectes d'ús personal, etc. Així, diem habitualment, *Ho vaig agafar amb la mà, Es va rentar els peus, Es va trencar el braç, Tinc una brossa a l'ull, Em vaig treure la corbata, T'has tacat la camisa, He perdut les claus, Ha dut el cotxe al taller.* Deixant de banda casos especials, en què es vol preveure una possible ambigüïtat, en construccions emfàtiques, etc., l'expressió natural resol sempre frases com les que hem indicat amb el simple article definit i és només la influència de models estranys que hi fa intervenir el terme possessiu.

S'esdevé, però, que els noms a què ens hem referit poden anar acompanyats, com qualsevol altre nom, d'un adjectiu sense funció determinativa, és a dir, que indiqui merament una qualitat del substantiu. Aleshores, hi ha certs casos en què és usual de fer precedir aquests noms pel terme possessiu a fi d'evitar que es pugui atribuir a l'adjectiu un valor determinatiu que en realitat no té. La multiplicat de casos que es poden presentar no permet, certament, d'establir normes absolutes, però potser alguns exemples poden il·lustrar aquest ús a què ens referim. Diríem *Es protegia els ulls amb unes ulleres fumades* però *Es protegia els seus ulls blaus amb unes ulleres fumades*, car dient *els ulls blaus* la frase semblaria donar a entendre que els ulls que es protegia eren precisament els blaus i no uns altres: és a dir, donaríem a l'adjectiu *blau* l'expressió de la funció determinativa que, sense el possessiu, resta vacant en la frase. Anàlogament, diríem *Em vaig posar la corbata verda*, en què *verda* té una funció determinativa, però *Em vaig desfer el nus de la meva corbata verda*, en què *verda* expressa una mera qualitat (ningú no porta més d'una corbata); *Ho va agafar amb les mans*, però *Ho va agafar amb les seves mans de ferro*, en què el conjunt *de ferro* (usat metafòricament) té el valor d'un adjectiu; *Es va fer mal al braç dret*, en què *dret* té valor determinatiu, però *El va abraçar amb els seus braços esplèndids*.

Albert Jané